

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного/наукового спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «Методичні засади обліку, аналізу і аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на прикладі ТОВ «ПЕТРА»
(назва теми)

Виконавець:

Студент ФМОІТ

Видобора Данііл Володимирович

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(Прізвище, і'мя, по-батькові)

/підпис/

ОДЕСА-2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сільське господарство є одною з найважливіших галузей економіки України, яка забезпечує її основний експортний потенціал. У сільському господарстві України працює значна кількість суб'єктів господарювання, у тому числі ТОВ «ПЕТРА», які забезпечують вирощування зернових культур і подальший їх продаж зернотрейдерам чи іншим підприємствам для перепродажу чи використання.

У процесі господарської діяльності сільськогосподарського підприємства виникають різноманітні витрати, формуються доходи і фінансові результати, які потребують уваги з боку обліково-контрольної системи.

Питання дослідження обліку і контролю доходів і витрат вивчаються багатьма закордонними і вітчизняними вченими, зокрема, С.Ф.Головим, В.М. Костюченко, С.Ф. Легенчуком, Т.П. Добрунік, Р.В. Кузіною та іншими. Між тим, ряд аспектів продовжує залишатися дискусійними.

Отже, дослідження питань обліку, аналізу, контролю відповідних економічних об'єктів є важливим і актуальним.

Об'єктом дослідження в роботі є доходи, витрати і фінансові результати сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження постає система обліку, аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів, що діє в сільськогосподарському підприємстві ТОВ «ПЕТРА».

Мета кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб дослідити особливості обліку, аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів на прикладі сільськогосподарського підприємства ТОВ «ПЕТРА» і надати рекомендації щодо їх удосконалення.

Завдання дослідження полягають в тому, щоб:

- дослідити сутність, порядок класифікації та оцінки доходів, витрат і формування фінансових результатів на сільськогосподарському підприємстві;

- описати порядок обліку доходів, витрат і фінансових результатів в умовах використання НП(С)БО 15, 16 тощо;

- надати економічну характеристику ТОВ «ПЕТРА», обраного в якості бази дослідження;

- провести аналіз фінансового стану ТОВ «ПЕТРА»;

- провести аналіз прибутковості, складів доходів, витрат і фінансових результатів за даними фінансової звітності ТОВ «ПЕТРА»;

- критично проаналізувати стан діючої системи обліку доходів, витрат і фінансових результатів у ТОВ «ПЕТРА» та надати рекомендації з їх поліпшення;

- описати завдання і джерела контролю доходів, витрат і фінансових результатів;

- дослідити методичні аспекти проведення контролю доходів, витрат і фінансових результатів у ТОВ «ПЕТРА» та інші.

Методи дослідження. У роботі застосовуються методи дедукції і індукції, системний підхід, критичний огляд нормативних актів і літературних джерел, фактографічний аналіз, порівняльний аналіз, графічний метод для наочності подання результатів аналізу та інші.

Інформаційну базу дослідження в роботі становлять діючі законодавчі і інші нормативні акти з питань обліку, оподаткування, аудиту доходами, витратами і результатами сільськогосподарського підприємства; сучасна економічна література з питань, що опрацьовуються; дані інформаційно-аналітичної платформи YouControl; практичний матеріал підприємства ТОВ «ПЕТРА», включаючи фінансову звітність, облікові реєстри за рахунками доходів, витрат і фінансових результатів та інше.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці.

Список використаних джерел складається з 35 найменувань. У роботі міститься 14 таблиць, 3 рисунка, 6 додатків.

Апробація результатів дослідження. Рекомендації, що були сформульовані в ході проведення дослідження, доведені до відома власника і керівництва ТОВ «ПЕТРА» і взяті ними до уваги з можливим подальшим впровадженням.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади обліку доходів, витрат і фінансових результатів на сільськогосподарському підприємстві»* досліджено доходи, витрати і фінансові результати як об'єкт обліку, порядок їх визнання, оцінки і класифікації; документальне оформлення і облік доходів, витрат і фінансових результатів; дискусійні аспекти обліку доходів, витрат і фінансових результатів у вітчизняному і міжнародному досвіді.

У другому розділі *«Діюча практика обліку доходів, витрат і фінансових результатів у ТОВ «ПЕТРА»* проаналізовані загальна характеристика підприємства – ТОВ «ПЕТРА»; розкриті особливості обліку доходів, витрат і фінансових результатів у ТОВ «ПЕТРА»; проведено аналіз показників фінансового стану на підприємстві.

У третьому розділі *«Методичні засади аудиту доходів, витрат і фінансових результатів»* розглянуто завдання і джерела перевірки доходів, витрат і фінансових результатів; проведена оцінка системи внутрішнього контролю доходів, витрат і фінансових результатів; запропоновано склад аудиторських процедур перевірки доходів, витрат і фінансових результатів на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження теоретичних засад і діючої практики обліку, аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів були зроблені такі основні висновки:

1. Базою дослідження в роботі обрано ТОВ «ПЕТРА».

Сільськогосподарське підприємство ТОВ «ПЕТРА» ставить на меті отримання прибутку внаслідок здійснення діяльності з вирощування сільськогосподарських культур на власних земельних площах.

Основними культурами, які вирощує ТОВ «ПЕТРА» постають: пшениця; ячмінь; овес; просо; ріпак; соняшник та інші.

2. У ході здійснення власної діяльності Товариство несе витрати, для обліку яких використовуються рахунки: 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати».

Рахунок 23 «Виробництво» застосовується для накопичення витрат сільськогосподарського виробництва протягом вирощування відповідних сільськогосподарських культур. При тому за дебетом відповідного рахунка 23 протягом звітного періоду узагальнюються прямі матеріальні витрати, прямі трудові витрати на виробництво, а також в кінці місяця списуються загальновиробничі витрати, що накопичені на рахунку 91, а за кредитом рахунка 23 відбувається списання фактичної собівартості вирощеної і зібраної сільськогосподарської продукції в кореспонденції з дебетом рахунка 27 «Сільськогосподарська продукція».

Особливістю використання рахунку 23 в сільському господарстві є те, що аналітичні рахунки на ньому відкриваються за видами вирощуваних сільськогосподарських культур, наприклад, «озима пшениця», «ріпак», «соняшник» та таке інше. Це дозволяє калькулювати фактичну собівартість сільськогосподарського виробництва за видами культур.

Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» використовується ТОВ «ПЕТРА» для узагальнення даних про непрямі виробничі витрати, наприклад, непрямі матеріальні витрати. Рахунок 91 є збирально-розподільчим і в кінці періоду завжди закривається.

Собівартість реалізації накопичується Товариством на активному рахунку 90 «Собівартість реалізації», при тому використовується субрахунки 901, 902 і іноді 903.

Рахунок 90 закривається на фінансовий результат звітного періоду, а саме рахунок 79.

3. Крім витрат, що входять до собівартості продукції, що вирощується і реалізується, в ТОВ «ПЕТРА» також мають місце витрати періоду, що не входять до складу собівартості, а безпосередньо списуються на фінансовий результат. Маються на увазі адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, фінансові витрати і інші витрати, які враховуються на однойменних рахунках 92, 93, 94, 95, 97.

Регістрами обліку за рахунками 9 класу є картки рахунків, оборотно-сальдові відомості, що формуються в автоматизованому режимі із застосуванням програми BAS.

4. Для обліку доходів Товариство застосовує рахунки 70, 71. При тому рахунок 70 використовується для обліку доходів від реалізації сільськогосподарської продукції, за кредитом нараховується дохід від реалізації, а за дебетом здійснюється нарахування податку на додану вартість при реалізації продукції і сума чистого доходу списується на фінансовий результат – рахунок 79.

Важливим рахунком для обліку інших операційних доходів у Товариства є рахунок 71, за кредитом якого нараховуються такі види інших операційних доходів, як: доходи від операційної оренди активів, від безкоштовно отриманих активів, від операційних курсових різниць, від реалізації інших оборотних активів тощо, а за дебетом здійснюється нарахування ПДВ (у випадку, якщо операцій оподатковується податком на додану вартість) і списання чистого операційного доходу на фінансовий результат.

Для обліку фінансових доходів на підприємстві застосовується пасивний рахунок 73 «Фінансові доходи», на якому відображаються отримані відсотки.

Облік інших витрат ведеться на пасивному рахунку 74 «Інші витрати», який використовується найчастіше для відображення списання залишкової вартості необоротних активів при їх ліквідації. Решта субрахунків рахунку 74 використовується дуже рідко.

Регістрами обліку за рахунками 7 класу є картки рахунків і оборотно-сальдові відомості, які ведуться в автоматизованому форматі в програмі BAS.

5. Рахунки 7 і 9 класів наприкінці звітної періоду списуються на активно-пасивний, фінансово-результатний рахунок 79 «Фінансові результати», при тому в кредит відповідного рахунку списуються доходи від усіх видів діяльності, а в дебет – витрати діяльності ТОВ «ПЕТРА».

В остаточному підсумку на рахунку 79 визначається чистий фінансовий результат звітної періоду – прибуток або збиток, який в подальшому списується на нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

6. За даними проведено аналізу встановлено, що Товариство суттєво поліпшило всі показники рентабельності в 2021-2022 роках.

Рентабельність активів у 2022 році склала 35,4%, порівняно з 18,1% в 2021 році, тобто збільшення показника становило 17,3% в абсолютному вимірі і темп приросту склав 95,58% у відносному вимірі.

Рентабельність власного капіталу в 2022 році становила 138,2%, порівняно з 85,1% в 2021 році, тобто зростання становило 53,1% в абсолютному вимірі і 62,4% у відносному (темپ приросту в звітному році порівняно з попереднім).

Рентабельність оборотних активів склала в 2022 році 51,8%, порівняно з 2021 роком – 20,9%, тобто збільшення становило 30,9% в абсолютному вимірі і 147,85% у відносному (темپ приросту).

Валова рентабельність собівартості в 2022 році становила 90,6%, у 2021 році – 210,9 %, тобто зменшення становило 120,3% в абсолютному вимірі і 57,04% темп зниження.

Чиста рентабельність витрат в звітному 2022 році склала 146,9 %, в попередньому 2021 році – 104,2%. Таким чином зменшення чистої рентабельності витрат в звітному році порівняно з попереднім склало 42,7% в абсолютному вимірі і 40,98% у відносному (темп зниження).

Рентабельність продаж за чистим прибутком склала в 2022 році 77,1%, в 2021 році – 48%, отже, зростання рентабельності відбулося на 29,1% в абсолютному вимірі, а у відносному вимірі приріст склав 60,63%.

7. В 2021 і в 2022 роках в структурі доходів ТОВ «ПЕТРА» основну частку доходів складав чистий дохід від реалізації сільськогосподарської продукції. Так, в 2022 році частка чистого доходу від реалізації в загальній сумі доходів склала 77,15%, в 2021 році – 89,84%, отже, вона зменшилася в звітному році на 12,69%.

Інші операційні доходи в 2022 році становили 22,78% від загальної суми доходів ТОВ «ПЕТРА», а в 2021 році – 10,13%. Таким чином частка інших операційних доходів збільшилася на 12,65%.

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році суттєво збільшився і склав 74584,7 тис. грн. (2021 рік: 39616 тис. грн.). Отже, зростання чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг в звітному році порівняно з попереднім роком склало +34968,7 тис. грн., або 88,27%.

Інші операційні доходи ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році склали 22015,2 тис. грн., а в 2021 році – 4467,1 тис. грн., тобто зростання становило 17548,1 тис. грн., або 392,83%.

Інші доходи ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році склали 71 тис. грн., в 2021 році – 13,7 тис. грн. Таким чином збільшення інших доходів склало 57,3 тис. грн., або 53,28%.

У цілому доходи ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році становили 96670,9 тис. грн., в 2021 році - 44096,8 тис. грн. Таким чином зростання доходів в звітному 2022 році порівняно з попереднім 2021 роком склало +52574,1 тис. грн., або 119,22%.

8. В 2021 і в 2022 роках в структурі витрат діяльності ТОВ «ПЕТРА» основну частку складала собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Так, в 2022 році частка собівартості реалізованої продукції у загальній сумі витрат підприємства складала 99,96%, в 2021 році відповідна частка складала 50,82%.

Частка інших операційних витрат в 2022 році склала 0, тоді як в 2021 році вона складала 35,26%. Фактично в 2022 році всі відповідні витрати потрапили до складу собівартості реалізації.

Частка інших витрат в 2022 році склала 0,04%, в 2021 році вона складала 13,92%, а отже, в звітному році скоротилася на 13,88%.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році склала 39128,7 тис. грн., в 2021 році - 12742,4 тис. грн. Таким чином собівартість реалізації в звітному році збільшилася на 26386,3 тис. грн., або на 207,07%.

Інші операційні витрати в 2022 році дорівнювали нулю, а в 2021 році склали 8842 тис. грн., отже, вони скоротилися в звітному році на 100%.

Така ситуація пояснюється тим, що всі відповідні витрати були в 2022 році віднесені до собівартості реалізованої продукції, а інших витрат операційної діяльності не було.

Інші витрати в 2022 році склали 17,3 тис. грн., в 2021 році – 3490,8 тис. грн., отже, інші витрати в звітному році скоротилися на 3473,5 тис. грн., або на 99,5%.

9. Чистий прибуток ТОВ «ПЕТРА» в 2022 році склав 57524,9 тис. грн., в 2021 році – 19021,6 тис. грн. Таким чином, сума чистого прибутку в звітному році збільшилася на 38503,3 тис. грн., або на 202,42%.

10. У цілому система обліку, аналізу і контролю доходів, витрат і фінансових результатів у ТОВ «ПЕТРА» відповідає вимогам системи управління.

Між тим, є певні можливості її поліпшення, що стосуються наступного.

Більшість виробників сільськогосподарської продукції здійснюють розподіл виробничих витрат за класичним алгоритмом з розбивкою по галузях на «Рослинництво» та «Тваринництво». Однак, розподіл витрат за конкретними видами виробленої продукції відбувається не повністю, внаслідок цього визначити точну собівартість кожного виду продукції не виходить. Також слід зазначити, що часто не повною мірою відображається вироблена продукція за видами у вартісному та кількісному виразі.

Описані недоліки створюють труднощі при обліку та аналізі витрат підприємства, а також призводять до невчасного ухвалення управлінських рішень. З цієї причини необхідно створювати систему управління витратами з її інформаційним забезпеченням, зокрема схему інформаційних потоків у моделі обліку витрат сільськогосподарського підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Для формування системи з управління витратами та її інформаційного забезпечення необхідно вести облік витрат з первинних підрозділів підприємства, що включає отримання повної та достовірної інформації про витрати та доходи по конкретному центру відповідальності з виділенням ділянок, в яких найчастіше відбуваються відхилення та з'являються види продукції з низькою рентабельністю. Такий облік дасть можливість правильно та своєчасно відображати фактичні витрати за відповідними статтями калькуляції, вести оперативний контроль за використанням виробничих ресурсів, запобігати та уникати невиробничих витрат і витрат, а також виявляти резерви, необхідні для зниження собівартості продукції.

При використанні такої системи управління витратами у сільськогосподарському підприємстві зросте ефективність обліку витрат, спостерігатиметься підвищення оперативності інформації як первинного, так і бухгалтерського обліку, а внаслідок цього контрольні функції з управління виробничим процесом реалізовуватимуться краще та ефективніше.

Досягти цього можна за допомогою удосконалення документообігу, облікової документації, реєстрів бухгалтерського обліку та порядку організації обліку витрат. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки певних документів та реєстрів щодо контролю та обліку витрат на виробництво продукції, наприклад, можуть бути застосовані такі документи:

- виробничий звіт структурного підрозділу;
- зведений виробничий звіт щодо структурних підрозділів;
- відомість аналітичного обліку та контролю відхилень витрат від встановлених лімітів та ряд інших документів.

Такі документи та реєстри можна використовувати при управлінні витратами спільно із застосуванням нормативного методу обліку витрат.

Ці форми документів з обліку витрат дозволяють своєчасно систематизувати, формувати та структурувати аналітичну інформацію, забезпечать точний графік документообігу та дадуть можливість кожній управлінській ланці регламентувати правила та механізми управління.

АНОТАЦІЯ

Видобора Д.В. «Методичні засади обліку, аналізу і аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на прикладі ТОВ «ПЕТРА».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного/наукового спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, аналізу і аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на прикладі сільськогосподарського підприємства, порядок їх документального оформлення і відображення в бухгалтерському обліку.

Проаналізовано діючий стан обліку, аналізу і аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на підприємстві, проведено аналіз структури і динаміки доходів, витрат і фінансових результатів.

Запропоновано удосконалити документи та реєстри з обліку і контролю витрат на виробництво сільськогосподарської продукції

Ключові слова: доходи, витрати, фінансові результати, облік, аналіз, аудит, контроль

ANNOTATION

Vydobora D.V. «Methodical bases of accounting, analysis and audit of income, expenses and financial results on the example of "PETRA" LLC

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, auditing and taxation of business activities».

Odessa National Economics University. Odessa, 2023.

The work deals with the theoretical aspects of accounting, analysis and auditing of income, expenses and financial results on the example of an agricultural enterprise, the procedure for their documentation and reflection in accounting.

The current state of accounting, analysis and audit of income, expenses and financial results at the enterprise was analyzed, the structure and dynamics of income, expenses and financial results were analyzed.

It is proposed to improve documents and registers for accounting and control of costs for the production of agricultural products

Keywords: income, expenses, financial results, accounting, analysis, audit, control